

Det kristne håb 2

Døden – dommen – evigt liv - opstandelsen

Grundtvig: At sige verden ret farvel (DDS 538)

- *At sige verden ret farvel* udtrykker Grundtvigs personlige kamp. Salmen er dels blevet til på baggrund af hans egen smertelige erfaring af at miste, dels ud af hans dybe angst for at miste sig selv. Ikke mindst derfor er han kritisk overfor sin egen samtids opfattelse af døden
- Grundtvigs billeddannende evne er så godt som fraværende i salmen
- Det er samtidig Grundtvigs erfaring, at håbet om Paradis skaber den styrke og den modstandskraft, der bærer ham igennem krisen. Det er, hvad der bærer hans bøn om at høre, hvor godt, der er i Himmerig.
- I den afsluttende strofe finder Grundtvig hvile i den overbevisning, at han er omfavnet af den opstandne Jesus og kan sove ind "Før døden med sin istaphånd/gør skel imellem støv og ånd".

Har hånd du lagt på Herrens plov (DDS 633,7)

Det er jo kun en liden stund,
så er vort løb til ende,
og døden er jo kun et blund,
som vi fra søvnen kende,
og hvilen, vi alt smagte her,
vi ved, er mer end møjen værd;
hvad da, når vi skal kvæde:
Nu evig er vor glæde!

Grundtvigs sidste salme:

Gammel nok jeg nu er blevet
Mellem Vugge min og Gavn.
Nu jeg staar paa Falderebet
Ved det store, vilde Hav,
Hvor Magneten er Guds-Ordet,
Og Guds Aand staaer selv ved Roret.

Stormene er frygtelige,
Stille staaer her Mandevide,
Nærmest er de Dødes Rige,
Nemt det er at stevne did;
Men, o vee for Ugle-Sangen!
Bundløs der er Undergangen.

Vel, paa jordisk Viis at regne,
Langt af Led er Paradis,
Er os nært dog alle vegne,
Hvor hos Ordet er Guds Priis,
Saa for Sjæleøje-Stavnen
Brat sig aabner Himmel-Havnen!

Ja, hvor Ånden staaer for Styret
Og Guds-Ordet er Kompas,
Giælder som i Eventyret
Evighedens Timeglas;
Der sig brat, som sagt, saa gjort,
Aabner Evighedens Port!

Derfor Jesus-Kristus-Navnet
Prises skal evindeligt;
Af hans Kiærlighed omfavnet,
Hjertet er i Himmerig;
Naar med denne Verden brydes,
Til Guds-Bordet vi indbydes!
(US X, 576f)

Dommen

I den bibelske fortællestruktur følger den universelle dom efter den universelle opstandelse.

Det Nye Testamente har forskellige forestillinger af dommen og dens konsekvenser:

- a) Dom med dobbelt udgang til enten frelse eller fortabelse
- b) Dom forstået som renselse, der renses det syndige ud af det enkelte menneske (og af verden), og som fører til *alles* frelse.
- Dom bliver forstået som identifikation af brudte eksistensvilkår og sociale relationer
- Frelse er genoprettelse af bruddene – også genoprettelse af den *skabte* verden.

A. Dom og dobbelt udgang til frelse og fortabelse.

Denne opfattelse bygger på tekster, hvor dommen beskrives som adskillelse mellem de retfærdige og uretfærdige – Matt 25,31-46 (Dommedagslignelsen).

Dom efter gerninger!

Hvorfor har denne opfattelse været den fremherskende i den kristne tradition?

Svar:

- 1) Gud vil frelse alle, men Gud stiller mennesket frit.
- 2) Gud forudbestemmer til såvel fortabelse som frelse – dommen sker altså ikke på baggrund af menneskers handlinger. Luther taler om Guds skjulthed, dvs. der er en side af Gud, som ikke er åbenbaret i Jesus.

Dette er nemlig den forkyndte Guds handling, at vi er frels til livet, idet synd og død er borttaget. ..Hvad resten angår: Gud som den skjulte, hyldet i majestætisk storladenhed.. Han virker liv og død og alt, i alle og i alting. Betragtet på denne måde har Han ikke nemlig heller ikke sat grænser for sig selv (*Luther: Om den trælbundne vilje*)

- 3) Fortabelsen er menneskets eget ansvar (pietismen). Modsætning til Luthers grundtanke, at mennesket ikke har en fri vilje i spørgsmålet om frelse.

Kritik:

- I Jesus har Gud givet sig helt og holdent til kende.
- Der er ikke nogen "skjult" Gud.
- Jesu Gudsopfattelse leder os hen mod alles frelse.

B Dom som renselse og alles og alts frelse

- Dommen er renselse og frelse forstås da som en tilbagestrømning og samling af alt det værende i Gud selv - at Gud bliver alt i alle (1 Kor 15,28)
- Renselse: Iflg Paulus 1 Kor 3, 10-15 er dommen en renselse, som fører mennesket til frelse
- *Apokatastasis* = Al tings genoprettelse. En lære udformet af kirkefaderen *Origenes* (185-254). Kristus renses og "opdrager" alle faldne skabninger. Origenes' lære blev senere fordømt ved et kirkemøde i Konstantinopel (553). Og igen afvist i Den Augsburgske bekendelse (1530).
- Læren om alle tings genoprettelse fortsatte som en understrøm i kirken op til i dag.
- Jürgen Moltmann (1926-2024):
 - 1) Kristus har i sin lidelse og død gennemlevet den fuldstændige gudsforladthed og helvede

for at forsoner verden. Jvnf. Grundtvig: ”I Kvæld blev der banket på Helvedes port” (HS 565 og DDS 213)

- 2) At Kristus gav sig selv på korset er forudsætningen for håbet om alles frelse
- 3) Den sidste dom er *begyndelsen* til nyt liv (*Das Kommen Gottes*)

Et forsøg på en sammenfatning:

- 1) Gud som skabermagt har givet mennesket og verden eksistens og opretholder kontinuerligt skaberværket.
- 2) Jesus fra Nazareth viser entydigt Guds vilje til det skabtes opretholdelse, frelse og fuldendelse.
- 3) Guds vilje kommer til udtryk i Jesu forkyndelse af Guds rige, hans helbredelser, omsorg for syndere og udstødte, dødeopvækkelserne.
- 4) Jesu død og opstandelse er skabermagts/Guds ja til Jesu forkyndelse og handlinger.
- 5) Den biologiske død, der rammer alt og alle, er ikke det endegyldige
- 6) I dommen forsvinder det forgængelige, mens det levende består.
- 7) I dommen tilintetgøres den død og tilintetgørelse, der har snyltet på mennesker og alt andet værende i dette liv.
- 8) Opstandelse til dom er derfor opstandelse til liv.

Evighed

- Evighed er ikke det samme som uendelighed. Evighed er Guds rige.
- Evighed er både her og nu og engang
- Evighed som nu er ensbetydende med den livsopfyldelse, der erfares, når mennesket rammes af Guds ord.
- Om evighed som ”engang” kan vi kun tale på de præmisser, som mennesker lever under i tid og rum. dvs vi må tale symbolsk
- Der er en kontinuitet mellem det dennesidige og det hinsidige liv
- Hvad Jesus sagde og gjorde under sit jordiske liv er afgørende for forståelsen af det kommende liv i Guds rige.

Paul Tillich (1886-1966)

Guds rige er et symbol, som har fire kendetegn:

1. Det politiske – den politiske indflydelse på historiens udvikling
2. Det sociale – sociale freds- og retfærdighedsideal
3. Det personlige – håbet om frelse ind i en evighed
4. Det universelle – Gudsriget som fuldendelse af alt liv i alle dimensioner

Himmel og Helvede

- Himlen er i den kristne tradition betegnelsen symbolet for fuldendelsen
- Til symbolet ”himlen” knytter sig en række forestillinger – se fx Åb 21,4.

- Helvede er symbolet, der beskriver en fremtidig, evig oftest forstået dom en uendelig tilstand af straf og pine, som de fortabte hensættes i efter en dom.
- Helvede kan også opfattes som en tidsbegrænset tilstand (Skærsilden)
- Helvede kan være tidsbegrænset til dette liv.

Origenes opfattede helvede som en rensende og midlertidig tilstand efter dette liv

Augustin så helvede som en evig straf. Augustins synspunkt sejrer i både Vest- og Østkirken.

Østkirken gik imod Augustins lære om arvesynden og udtrykte dermed et mere positivt menneskesyn og et mindre strengt syn på fortabelse og evig straf.

I Vestkirken blev Augustins syn på synd og straf dominerende.

Opstandelsen

- Ud af de kristnes tro på Jesu opstandelse opstod troen på alles opstandelse (1 Kor 15,20).
- Hermed stilledes døden i et nyt lys. Døden som overgang til noget nyt.
- Død og opstandelse er iflg. NT ikke blot den fysiske død og den legemlige opstandelse
- Død og opstandelse er også det nutidige (Johannesevangeliet).

Et forsøg på at forstå opstandelsen *sakramentalt*.

Opstandelsestanken udtrykker en sammenhæng mellem det nuværende og det kommende – mellem det fysiske og det åndelige.

Ligesom det fysiske brød og vin ikke er det samme som Kristi legeme og blod, men delagtigt i Jesu legeme og blod,

På samme måde er det fysiske legeme i denne verden ikke det samme som opstandelseslegemet, men der er et delagtighedsforhold mellem de to.

Paulus – 1 Kor 15

- 1) Opstandelsen er en *realitet*. Begrundelse: Jesus Kristus' egen opstandelse Kristus er mødt og set af sine disciple mfl.
- 2) Alle skal opstå, ligesom Kristus opstod.
Opstandelseslegemer et "åndeligt" legeme
- 3) Pointe: der er kontinuitet mellem det menneske, der dør – og det menneske der opstår.
- 4) Der sker i opstandelsen en *forvandling* (Her slipper Paulus' sprog og forestillingsverden op.
Paulus må bruge billeder (se v 35-49))

Hvad må fastholdes i den kristne opstandelsestanke?

1. Gud er den skabende og transformerende kraft, som har magt til at opretholde menneskets legeme efter døden.
2. "Altids frelse" betyder, at opstandelsen ikke kun omhandler mennesket, men hele skaberværket
3. Den kristne håb står dermed kritisk overfor en bastant moderne rationalisme ved at fastholde, at der er en magt, der skaber nyt: Mennesket, vores verden og viden.